

Protestantse Kerk

Retouradres: Postbus 8504, 3503 RM Utrecht

Aan de leden van de generale synode

Datum
April 2019

Onderwerp
aangepaste achtergrond bij het besluitvoorstel Mozaïek van kerkplekken

**Dienstenorganisatie
Protestantse Kerk**

Kerk en Werk

Joseph Haydnlaan 2a,
Postbus 8504, 3503 RM Utrecht
Telefoon (030) 880 18 80
info@protestantsekerk.nl
www.protestantsekerk.nl
KvK nr: 30258482
IBAN: NL74 INGB 0652 9150 00
BIC: INGBNL2A

Behandeld door
mw. D. Haze
Telefoon (030) 880 1426
d.haze@protestantsekerk.nl

Geachte synodeleden,

1. In de nota 'Mozaïek van kerkplekken' (hierna: Mvk) vindt u vele zaken die overweging en bespreking verdienen, maar uiteindelijk wilt u als synode ook een besluit nemen; een besluit waarvoor het moderamen u een voorstel voorlegt.

In deze notitie geeft het moderamen u een toelichting op het besluitvoorstel. Dit is niet gebruikelijk, maar het gevraagde besluit is wat complexer dan gewoonlijk, en dan kan een toelichting de goede gang van zaken bevorderen.

In het onderstaande zullen de volgende zaken worden besproken:

- het gaat hier om toepassing van een ordinantieartikel, te weten ord. 2-5-2 e.v.;
- bij deze toepassing hoort een **regeling**;
- het besluit in april 2019 is een **principebesluit**; het definitieve besluit volgt in november 2019;

2. Het besluit betreft - op zijn kortst gezegd - dat u op *nieuwe kerkplekken* ord. 2-5-2 e.v. toepast, indien althans deze nieuwe kerkplekken voldoen aan bepaalde criteria (er is meer over te zeggen, zie hierna).

Het moderamen wijst u erop, dat het hier dus niet gaat om een ordinatiewijziging (anders gezegd: een aanpassing van de kerkorde). Er hoeft dus niet een ordinatietekst vastgesteld te worden, en er hoeft ook niet geconsidereerd te worden door kerkenraden en classes.

Het gaat om een besluit van de synode om een ordinantie artikel *toe te passen*.

3. Toepassing van ord. 2-5-2 dus.

Voor de goede orde citeren wij hier het volledige artikel:

Buitengewone gemeenten

2. Indien een gemeenschap van christenen de generale synode daarom verzoekt en deze gemeenschap instemt met het belijden van de kerk, kan de synode – gehoord de daarvoor in aanmerking komende organen van de kerk – **besluiten deze gemeenschap als een buitengewone gemeente op te nemen in de kerk.**

3. Nadat daarover overeenstemming is bereikt met de betrokken gemeenschap van christenen legt de generale synode **in het besluit vast**

- op welke wijze door de buitengewone gemeente wordt voorzien in taken en verplichtingen zoals die bij of krachtens de ordinanties zijn bepaald, en

- welke rechten en verplichtingen predikanten hebben die aan de buitengewone gemeente verbonden zijn op het moment dat de betrokken gemeenschap wordt opgenomen in de kerk.

De generale synode is slechts na overleg met de kerkenraad bevoegd een nieuw besluit te nemen met betrekking tot deze gemeente.

4. Indien de kerkenraad daarom verzoekt en indien de gemeente kan voldoen aan alle kerkordelijke bepalingen die gelden voor de gemeenten van de kerk, kan de generale synode besluiten deze gemeente vanaf een vast te stellen datum te beschouwen als een nieuwe gemeente.

Hierna zal het moderamen u nog de vraag voorleggen, of de synode bereid is om het moderamen te machtigen individuele gevallen af te handelen.

De eerste vraag is echter of u als synode principieel bereid bent om dit artikel op nieuwe kerkplekken toe te passen.

Hierbij passen de volgende overwegingen.

3.1. Dit artikel is ooit opgenomen in de kerkorde i.v.m. een bijzondere situatie, nl. het opnemen van een 'migrantengemeente' in de PKN.

Destijds overwoog het generale college voor de kerkorde (GCKO) dat het feit, dat het hier gaat om christenen met een migrantenachtergrond in het geheel geen relevant criterium is, en dat dit artikel ook toegepast zou moeten kunnen worden op basisgemeenten of andere zelfstandige christelijke groepen.

Dit heeft het moderamen de vrijheid gegeven in deze richting verder te denken.

3.2. Het bijzondere van ord. 2-5-2 is dat het de mogelijkheid geeft om voor deze gemeenten af te wijken van ordinanties en generale regelingen (in de woorden van lid 3: '*... op welke wijze door de buitengewone gemeente wordt voorzien in taken en verplichtingen zoals die bij of krachtens de ordinanties zijn bepaald...*').

Hierdoor is het mogelijk om voor kerngemeenten afwijkende regelingen te maken, die de ruimte bieden, waarom de nota Mvk vraagt.

Deze afwijkingen dienen dan wel vastgelegd te worden in het besluit van de generale synode (zie hierna).

3.3. Het zou natuurlijk denkbaar zijn geweest om een geheel nieuwe ordinantiebepaling te ontwerpen voor kerngemeenten, compleet met een eigen generale regeling.

Het moderamen meent echter, dat het daarvoor nog te vroeg is. Het gaat vooralsnog om kleine groepen gemeenten, en wat nodig zal zijn aan regelgeving valt nog niet volledig te overzien.

Daarom stelt het moderamen u voor ord. 2-5-2 toe te passen, en dat *bij wijze van experiment*, met duidelijke afspraken over rapportage en evaluatie en met de afspraak dat de generale synode op zeker moment, indien nodig, wel degelijk een volledige kerkordelijke regeling zal vaststellen volgens de daarvoor geëigende gang.

Het is een enigszins alternatieve gang van zaken. Deze sluit echter wat het moderamen betreft aan bij karakter van de materie, en ook bij de bedoelingen van 'Kerk 2025'.

3.4. Het moderamen heeft tijdens een ontmoeting met het GCKO over deze materie gesproken. Het GCKO heeft daarbij aangegeven te twifelen of ord. 2-5-2 wel bedoeld is voor kerngemeenten.

Ord. 2-5-2 is immers ooit ontworpen voor betrekkelijk individuele gevallen - een klein aantal gemeenten, in zeer specifieke omstandigheden.

Het GCKO is echter akkoord met toepassing van ord. 2-5-2 bij wijze van experiment. Dat is ook de intentie van het besluitvoorstel.

3.5. De vraag is gesteld of opnemings van nieuwe kerkplekken als kerngemeente niet zal leiden tot onomkeerbare situaties.

Het antwoord hierop is dat indien in het besluit van de synode nadrukkelijke afspraken worden gemaakt voor de fase '*na het experiment*', dit bezwaar kan worden beperkt.

Verder kent onze kerkorde inmiddels voor alle gemeenten de mogelijkheid deze weer op te heffen. Voor extreme gevallen biedt ook dat nog een uitweg.

4. De afspraken met de kerngemeenten (de 'regeling').

4.1. Ord. 2-5-3 geeft aan dat de synode in haar besluit vastlegt (citaat):

- *op welke wijze door de buitengewone gemeente wordt voorzien in taken en verplichtingen zoals die bij of krachtens de ordinanties zijn bepaald, en*
- *welke rechten en verplichtingen predikanten hebben die aan de buitengewone gemeente verbonden zijn op het moment dat de betrokken gemeenschap wordt opgenomen in de kerk.'*

4.2. De synode heeft dit artikel inmiddels twee maal toegepast (op de zgn. 'Urdu-gemeente' en de zgn. 'PERKI - gemeente').

In die gevallen is de vorm gekozen, dat er aan het besluit van de synode een '**regeling** hing', waarin de genoemde punten werden uitgewerkt. Deze regeling werd door de preses en scribe van de synode getekend, evenals door de vertegenwoordigers van de gemeente.

Voor alle duidelijkheid: deze regeling was dus niet een 'generale regeling' zoals de PKN die kent in het rijtje 'kerkorde - ordinanties - generale regelingen'. Het was een specifieke regeling, behorende bij het specifieke besluit om deze gemeente op te nemen als buitengewone gemeente.

4.3. Wie de inhoud van de ordinanties en generale regelingen kent, weet dat hierin een veelheid aan zaken wordt geregeld. Voor al die zaken zou eigenlijk vooraf bezien moeten worden hoe daaraan door een kerngemeente invulling wordt gegeven. Dat verlangt ord. 2-5-3 immers en indien er niets wordt afgesproken gelden in principe gewoon de regels van de kerkorde. De buitengewone gemeente is immers *gemeente* van de PKN.

Dit betekent dat de ordinanties en generale regelingen stuk voor stuk nagelopen dienen te worden en dat in de regeling zoveel mogelijk moet worden vastgelegd wat de bedoeling is.

In het geval van de Urdu-gemeente en de PERKI-gemeente is dit inderdaad gebeurd. Volledigheid kan op dit terrein natuurlijk niet worden gegarandeerd; in geval van zaken die onvoldoende geregeld zouden blijken te zijn zal naar redelijkheid gehandeld moeten worden.

4.4. Mvk geeft op veel terreinen al duidelijke richting voor de wijze waarop de kerngemeenten zullen zijn ingericht en zullen functioneren.

Het is echter niet zo, dat uit Mvk al de volledige inhoud van de regeling kan worden afgeleid.

Dit is nog huiswerk voor de komende periode.

Dit betekent dat het besluit dat nu van de synode wordt gevraagd het karakter heeft van een **principebesluit**. In november zal van de synode een **definitief** besluit gevraagd worden.

Ook als principebesluit is het besluit van de aprilvergadering al zwaarwegend. Het geeft richting aan het werk dat in de periode tot november wordt verricht, gericht op het uitwerken van allerlei details en de wijze, waarop deze zullen worden vastgelegd in de regeling.

Als die uitwerkingen dan door de synode als adequaat worden beoordeeld, wordt van haar een besluit verwacht in de lijn van het principebesluit nu.

5. Besluit per individuele nieuwe kerkplek of kaderbesluit voor de gehele groep?

5.1. Zoals te lezen valt in Mvk is er een beperkte groep van nieuwe kerkplekken die op dit moment opgenomen zou willen worden als buitengewone gemeente en die aan de regeling kan en wil voldoen (de bepalingen van de regeling vormen op deze wijze dus de criteria voor opneming).

In de toekomst kunnen daar wellicht en hopelijk nieuwe gevallen bijkomen.

De vraag is nu hoe dit praktisch geregeld kan worden.

Is hiervoor per geval een individueel besluit van de generale synode nodig? Of kan de synode hiervoor een *machtiging* geven aan het moderamen?

5.2. Het moderamen stelt voor om het als volgt te doen: de eerste aanvragen zullen door de generale synode zelf worden behandeld, zoals ord. 2-5-2 dat beschrijft.

Na een aantal gevallen (bijvoorbeeld: vijf, dit zal ook afhangen van de eerste toestroom) kan de synode deze werkwijze evalueren. Indien zij dit dan gewenst acht - bijvoorbeeld om onnodige belasting van de synodeagenda te voorkomen, of om het mogelijk te maken slagvaardig te kunnen inspelen op individuele verzoeken- kan zij verdere behandeling mandateren aan het moderamen.

6. Tot zover deze toelichting op de hoofdlijnen van het besluitvoorstel.

Twee punten noemen wij daarnaast nog:

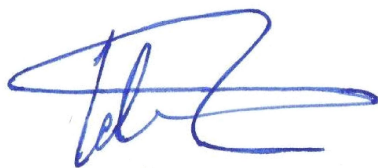
1) In de gesprekken over Mvk is veel gesproken over de betekenis die o.a. nieuwe kerkplekken hebben op onze visie op het ambt.

Als apart punt in het besluitvoorstel vindt u hierover, dat u de opdracht kunt geven om hierover een notitie te laten opstellen, met een (tussen)rapportage in de synodevergadering van november a.s.

2) Tevens is ook regelmatig de positie van kleine (bestaande) gemeenten binnen de PKN genoemd. Zouden deze niet ook gebruik moeten kunnen maken van een bijzondere regeling?

Het moderamen stelt u voor dat de synode besluit dit te laten onderzoeken. Ook hierover is een apart besluitpunt opgenomen in het besluitvoorstel.

Met vriendelijke groet,

Dr. R. de Reuver

Scriba van de Protestantse Kerk in Nederland